

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Občanská společnost v Bělorusku*

(2006/C 318/23)

Dne 14. července 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu *Občanská společnost v Bělorusku*

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 19. července 2006. Zpravodajem byl pan STULÍK.

Na 429. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. září 2006 (jednání ze dne 14. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 146 hlasy pro, 2 hlasy proti a 5. členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí stanoviska

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) chce vyjádřit tímto stanoviskem z vlastní iniciativy svou podporu, solidaritu a sympatie všem organizacím občanské společnosti v Bělorusku, které se zasazují v této zemi o prosazení demokracie, lidských práv, právního státu, svobody sdružování a svobody projevu, tedy hodnot, na kterých stojí Evropská unie.

1.2 Evropský hospodářský a sociální výbor vyjadřuje svou morální podporu především těm organizacím občanské společnosti, jako jsou advokační nevládní organizace zabývající se lidskými právy a monitorováním stavu demokracie a právního státu, nezávislé mládežnické organizace, nezávislé nadace, nezávislá sdružení zaměstnavatelů a podnikatelů a nezávislých odborů, která se zasazují o prosazení demokracie, lidských práv, právního státu a evropských hodnot v Bělorusku.

1.3 Významnou roli a úlohu v kontaktech s běloruskou občanskou společností hrají přímé mezilidské kontakty, například formou vzájemných výměn především mezi mladými lidmi. Pro jejich podporu a zintenzivnění je nezbytné, aby EU a členské státy EU prováděly vstřícnou vizovou politiku směrem k běloruským občanům.

1.4 Evropská unie jako celek by se měla zasadit o realizaci vhodné, srozumitelné a adresné informační politiky a strategie, která by běloruským občanům vysvětlovala základní hodnoty, a mechanismy fungování Evropské unie.

1.5 Nezbytnou podmínkou finanční podpory občanské společnosti v Bělorusku ze strany EU je nalezení jejich vhodných a flexibilních forem tak, aby tato pomoc a podpora opravdu našla své potřebné adresáty.

1.6 Evropský hospodářský a sociální výbor doporučuje institucím EU využít při definici strategií podpory organizací občanské společnosti v Bělorusku transformačních zkušeností a know-how organizací občanské společnosti z nových členských zemí.

2. Obecný úvod

2.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) chce vyjádřit tímto stanoviskem z vlastní iniciativy svou podporu, solidaritu a sympatie všem organizacím občanské společnosti v Bělorusku, které se zasazují v této zemi o prosazení demokracie, lidských práv, právního státu, svobody sdružování a svobody projevu, tedy hodnot, na kterých stojí Evropská unie.

2.2 EHSV přikládá velký význam existenci opravdové a nikým nekontrolované občanské společnosti v Bělorusku, jejíž existence je předpokladem dlouhodobé stabilizace a rozvoje demokracie v této zemi.

2.3 EHSV vyjadřuje zásadní nesouhlas s postupy běloruských úřadů, státní a veřejné správy, které vyústily ve velmi netransparentní a neregulérní prezidentské volby 19. března 2006. Stejným způsobem EHSV odmítá politicky vykonstruované procesy proti demokratickým aktivistům a členům nevládních organizací, kteří chtěli jen využít svých občanských práv a monitorovat průběh prezidentských voleb a kterým byly v poslední době uděleny exemplární a nespravedlivé výroky (případ s členy nevládní organizace Partnerství).

2.4 EHSV podotýká, že v Bělorusku, jakožto zemi přímo sousedící s EU, dochází k politicky motivovanému násilí proti vlastním občanům, pošlapávání základních lidských práv a porušování mezinárodně platných lidskoprávních dohod a úmluv. Tato skutečnost je pro organizace občanské společnosti z 25 členských států EU neakceptovatelná.

2.5 EHSV nesouhlasí a odmítá pronásledování a následnou kriminalizaci těch organizací občanské společnosti, které se v Bělorusku postavily proti zvláštním státním orgánům.

2.6 Toto stanovisko EHSV z vlastní iniciativy má za cíl navrhnout další postup institucí EU směrem k Bělorusku a podpoře občanské společnosti v této zemi. Strategie EU na podporu běloruské občanské společnosti musí být střednědobá, konkrétní, realizovatelná a udržitelná a to především nyní, po prezidentských volbách, kdy se mezinárodní pozornost začne od Běloruska odvracet.

2.7 Stanovisko si zároveň klade za cíl blíže seznámit evropské organizace občanské společnosti se situací v Bělorusku, posílit jejich zájem o osud a problémy jejich běloruských partnerů, podnitit a otevřít tak cestu k jejich vzájemné spolupráci.

3. Situace občanské společnosti v Bělorusku

3.1 Právní rámec nezbytný pro formální existenci organizací občanské společnosti se na první pohled může zdát dostačující a odpovídající standardům moderní společnosti. Nicméně, problém s běloruským právním rámcem tkví v jeho detailním výkladu a v uměle vytvářených překážkách pro fungování a registraci organizací občanské společnosti. V praxi je situace taková, že na základě tohoto právního rámce možné najít záminky k odmítnutí registrace občanských organizací, které jsou pro vládní režim nepohodlné.

3.2 Pro občanskou společnost v Bělorusku je charakteristické rozdělení, stejně jako pro každou zemi s autoritářskou nebo totalitní vládou, na její oficiální část a na tu, která působí přinejmenším legálně ale s potížemi, pololegálně a nebo již nelegálně. Běloruské úřady tyto organizace politizují a spojují je s politickou opozicí. Nicméně, zde je nutné poznamenat, že k základním právům a evropským hodnotám patří právo občanů se svobodně sdružovat tak, aby hájili své partikulární i veřejné zájmy, tudíž situace, kdy dochází ke „konfliktům“ mezi občanskou společností a oficiální politickou mocí, jsou běžné a normální rovněž v zemích Evropské unie. Ve standardních demokraciích podobné „konflikty“ neznamenají oslabení legitimacy těchto organizací, ale způsob kontroly a zapojení veřejnosti do správy věcí veřejných.

3.3 V Bělorusku působí řada oficiálních organizací, které jsou k režimu loajální nebo přímo kontrolované či zřízené státními orgány. Tyto organizace jsou vydávány státní mocí za „běloruskou občanskou společnost“⁽¹⁾. Na druhé straně existují organizace občanské společnosti, které jsou kritické vůči režimu a které jsou v důsledku této kritiky kriminalizovány a často i delegalizovány.

3.4 V Bělorusku zároveň působí i neformální organizace či sdružení občanů, které je rovněž nutné zahrnout do občanské společnosti. Tyto skupiny aktivních a uvědomělých občanů nemají šanci se stát oficiální organizací vzhledem ke své činnosti a jako takové musí existovat jen neformálně. Tito lidé, kteří se sami takto organizují čelí perzekucím, soudním procesům, ztrátě zaměstnání či místa na studiích. Důležitou otázkou je, jak pomoci těmto neformálním skupinám, které ale často tvoří jádro nezávislé běloruské občanské společnosti.

(1) Ve svém vystoupení 26. května 2006 prezident Lukašenko vyzval k „budování vlastní občanské společnosti“.

3.5 Podobným způsobem pokračuje v činnosti řada organizací občanské společnosti, kterým byly z různých důvodů a kvůli různým malicherným, formalistickým a nesmyslným záminkám odmítnuta přeregistrace, ke kterým běloruské úřady sahají jako k nástroji formální likvidace nepohodlných organizací. Jedná se především o advokační nevládní organizace zabývající se lidskými právy a monitorováním stavu demokracie a právního státu, nezávislé mládežnické organizace, nezávislé nadace, nezávislá sdružení zaměstnavatelů a podnikatelů a nezávislých odborů. Tyto organizace nemohou dále působit jako legální a formálně existující subjekty.

3.6 I když celkový počet nevládních organizací v Bělorusku přesahuje 2500 organizací⁽²⁾, počet nezávislých organizací, které se třeba jen okrajově věnují společenským záležitostem, klesá a to v důsledku perzekucí, zásahů úřední moci a nutnosti splňovat nová přeregistrační požadavky. Například v oblasti lidských práv jednou z posledních legálně fungujících organizací je Helsinský výbor, který také v posledních dnech čelí silnému tlaku ze strany státních institucí.

3.7 V sektoru nezávislých sdružení a uskupení podnikatelů, průmyslníků a zaměstnavatelů existuje jen několik malých organizací (například „Perspektyva“), jejich členové jsou ale často terčem zatýkání a vykonstruovaných soudních procesů.

3.8 Mezi odborovými organizacemi existují jak oficiální odborové organizace (přidružené k Federaci odborových svazů Běloruska, FTUB), tak nezávislé odborové hnutí pod názvem Běloruský kongres demokratických odborů. Nicméně, svoboda sdružování a práva členů nezávislých odborů jsou systematicky porušována. Nedávná výzva⁽³⁾ adresovaná Evropské komisi ze strany Evropské odborové konfederace (ETUC), Mezinárodní konfederace svobodných odborů (ICFTU) a Světové konfederace práce (WCL) poukazovala právě na porušování odborářských práv v Bělorusku.

3.8.1. Mezinárodní organizace práce (MOP) již mnoho let kritizuje a odsuzuje závažná a systematická porušování základních práv pracujících a odborů na svobodu sdružování a kolektivní vyjednávání (Úmluvy 87 a 98). Vyšetřovací komise Správní rady MOP, založená v roce 2003, vypracovala zprávu v roce 2004, která odsoudila zasahování vlády do vnitřních záležitostí odborů, jakož i právní předpisy a zákony zaměřené proti odborům. Od přijetí této zprávy MOP ostře kritizuje vládu za neprovedení, či pouze částečné provedení, doporučení vyšetřovací komise. Poslední 95. zasedání Mezinárodní konference práce MOP (červen 2006) vybědla vládu, aby podnikla konkrétní kroky k provedení těchto doporučení tak, aby zasedání Správní rady v listopadu 2006 mohlo zaznamenat skutečný a hmatatelný pokrok. Pokud by k žádnému pokroku nedošlo, Konference se domnívá, že by správní rada začala uvažovat

(2) Evropská komise: Country Strategy Paper, National Indicative Programme, s. 22. Z tohoto počtu asi 10 % organizací se zabývá čistě politickou činností.

(3) Agentura Belapan, 30. května 2006

o přijetí dalších opatření v souladu s Ústavou MOP. Opatření by zahrnovala kroky Mezinárodní konference práce, které by doporučily členským státům, federacím zaměstnavatelů a odborům, aby přehodnotily své vztahy s Běloruskem.

3.9 EHSV vyjadřuje svoji plnou podporu těm běloruským organizacím občanské společnosti, které se hlásí k evropským hodnotám a které svou činností a aktivitami nelegitimizují a nepodporují autoritářský režim a nebo nejsou na něj jinak napojeny. EHSV vyzývá k podobné podpoře (včetně finanční) instituce EU a organizace občanské společnosti v členských zemích EU.

3.10 EHSV si je z druhé strany vědom, že je nutné vést dialog a jednání i s těmi organizacemi, které svou činností či způsobem jednání legitimizují stávající autoritářský politický režim, čímž zpochybňují základní evropské hodnoty.

3.11 Celkově se musí běloruské organizace občanské společnosti (i ve spolupráci se zahraničními partnery) snažit prolomit vlastní izolaci ve společnosti a získat si její důvěru tím, že jí dokážou prezentovat vlastní výsledky a společenský význam.

3.12. Situace a role občanské společnosti v Bělorusku je navíc komplikována skutečností, že podstatná část běloruských občanů uznává legitimitu stávajícího politického vedení a vyjadřuje mu svoji podporu. Z druhé strany se organizace občanské společnosti netěší velké veřejné podpoře a i díky informační politice politického režimu se jí daří vykreslovat v očích řadových běloruských občanů v negativním světle.

4. Obecná doporučení ke strategii EU vůči Bělorusku

4.1 EHSV v podstatě souhlasí a vyjadřuje podporu Evropské komisi, která 28. května 2004 schválila „Country Strategy Paper: National Indicative Programme Belarus, 2005-2006“. Zájem a podpora EHSV se týká především těch bodů Indikativního programu, který mluví o podpoře EU běloruské občanské společnosti. EHSV nabízí, že se aktivně zapojí do konzultací o nevhodnější podobě této podpory.

4.2 EHSV dále doufá, že Evropská komise předloží podobný program i na další období, neboť řada běloruských organizací očekává od EU větší angažovanost na poli lidských práv a demokracie v jejich zemi. Podobné plány a programy mají motivační a povzbuzující účinek pro běloruskou občanskou společnost.

4.3 EHSV proto podotýká, že ke změně autoritářského režimu, který se snaží působit dojmem, že kontroluje situaci

v zemi, bude nutné přispívat každodenní činností a to často i prostřednictvím politiky „malých kroků“. Týká se to především běloruských organizací občanské společnosti. V situaci, kdy i nepolitické občanské organizace jsou předmětem restrikcí, stává se jejich činnost rovněž politickou.

4.4 Instituce EU i členské státy EU musí vystupovat vůči Bělorusku a v podpoře občanské společnosti musí koordinovat a sladovat vlastní strategie mezi sebou a dalšími mezinárodními dárči (nadace, vlády dalších zemí).

4.5 Zavedení případných ekonomických a dalších **sankcí** musí být předmětem velmi důsledné analýzy případných zisků a ztrát. V situaci, kdy režim prezidenta Lukašenka prakticky kontroluje veškeré sdělovací prostředky, nebude velkým problémem vykreslit EU v očích běloruských občanů (především mimo hlavní město Minsk) jako nepřátelskou instituci a tím i snížit atraktivitu „evropské“ orientace pro budoucí politicko-ekonomický vývoj Běloruska.

4.6 Je nutné rozlišit mezi **sankcemi**, které mají dopad přímo na obyvatele a na samotné představitele státní moci. Toto rozdělení v případném použití sankcí je nutné respektovat při jejich formulaci. Sankce by se neměly bezprostředně dotknout samotných obyvatel Běloruska. Sankcemi není v žádném případě vyjmutí Běloruska ze systému obecných preferencí (GSP), protože se jedná o podmíněný zvýhodněný přístup k trhu EU, který závisí na respektování základních pravidel. Běloruská vláda má navíc dostatek času a příležitostí, aby napravila hlavní výtky spojené s porušováním základních odborářských práv v Bělorusku.

4.7 I když je Bělorusko formálně zahrnuto do **Evropské politiky sousedství (ENP)**, za stávajících podmínek není nyní možné Bělorusku nabídnout plně vyžívání výhod ENP. EHSV sdílí názor Komise a Rady, že začlenění Běloruska do tohoto programu by mělo být možné, jakmile běloruské úřady jasně projeví ochotu respektovat demokratické hodnoty a principy fungování právního státu. Nicméně, bylo by vhodné, aby Evropská komise pracovala na jednostranném scénáři (nebo scénáři vypracovaném ve spolupráci se zástupci občanské společnosti) rychlého zapojení Běloruska do ENP v případě, že dojde k zásadní změně politicko-ekonomické situace v zemi. Zde se nabízí paralela se Slovenskem jako kandidátskou zemí v devadesátých letech pod vládou V. Mečiara⁽⁴⁾. Podobný přístup a flexibilita EU vůči Bělorusku by neustále mobilizovaly běloruskou občanskou společnost a předkládaly by jí „evropský“ atraktivní alternativní scénář.

⁽⁴⁾ Předvstupní strategie EU umožnila Slovensku velmi rychle „dohnat“ sousední země, za kterými několik let zaostala.

4.8 Jedním z hlavních aktérů, kteří ovlivňují a mají zájem na vývoji Běloruska, bylo, je a bude **Rusko**. Protože Rusko je deklarovaným strategickým partnerem Evropské unie, je nezbytné vést s Ruskem, ruskými politiky a také se zástupci ruské občanské společnosti dialog o situaci v Bělorusku.

5. Konkrétní problémové oblasti běloruské občanské společnosti a navrhovaná praktická opatření

5.1 **Svobodná média a přístup k objektivním a nestranným informacím.** V současné době prakticky existuje informační monopol režimu. Občanská společnost nemá přístup k médiím a oficiálním mediálním a informačním kanálům. Většina nezávislých novin byla z různých důvodů zavřena, zbylá periodika mají prakticky znemožněný přístup do státní distribuční sítě. Rovněž přístup k internetu je omezený s výjimkou hlavního města Minsku a regionálních center, i když cena za připojení je stále na vysoké úrovni. Prioritou EU by proto mělo být zajištění, podpora a posílení stálých nezávislých informačních zdrojů pro běloruské občany a také zajištění necenzurovaných internetových serverů. Podporu si zaslouží nezávislé grassrootové internetové iniciativy.

5.2 **Podpora běloruské občanské společnosti ze strany EU.** Přes deklarovanou prioritu EU podporovat občanské organizace v Bělorusku, existuje řada praktických a formálních bariér, jak tuto podporu „dostat“ přímo k příjemcům. Stávající postupy financování EU jsou mimořádně složité, zdlouhavé a nákladné. Nynější Finanční nařízení by mělo být upraveno tak, aby umožňovalo flexibilnější a uživatelsky vstřícnější financování nejen oficiálně zaregistrovaných nevládních organizací, ale i neregistrovaných občanských iniciativ zejména v zemích s nepřátelským prostředím. EHSV požaduje, aby Komise, Evropský parlament a Rada zvážily zjednodušení stávajících postupů financování pro občanskou společnost při přípravě nových pozměňovacích návrhů Finančního nařízení a příslušných prováděcích pravidlů. Vhodným způsobem doručení potřebné pomoci by mohlo být využití existujících evropských sítí občanských organizací a zastupování běloruských organizací (včetně neregistrovaných) prostřednictvím těchto evropských sítí.

5.3 EHSV vítá nedávný návrh Komise na vytvoření samostatného nástroje financování podpory demokracie a lidských práv na celém světě a jeho zaměření na země, kde jsou základní svobody nejvíce ohroženy. EHSV doufá, že bude mít možnost vyjádřit se k tomuto legislativnímu návrhu a že jeho hlavním principem bude jeho dostupnost pro všechny, kteří jej potřebují, a také flexibilita v jeho využití ze strany organizací občanské společnosti.

5.4 EHSV také podporuje nedávné iniciativy diskutované na půdě Evropského parlamentu a v prostředí evropských neziskových organizací, jejichž cílem je snaha prosadit nový finanční nástroj podpory (**Evropská nadace/agentura pro demokracii**) demokratických sil v zemích, jako je Bělorusko. Díky této agentuře by bylo možné dostat nezbytnou finanční podporu i těm organizacím, které nemají formální statut a kterým je ze strany vládních orgánů odpírána registrace.

5.5 Pro budoucnost demokratického Běloruska je klíčová **konsolidace demokratických sil** a nezávislé občanské společnosti a určení si strategických směrů jejich dalšího rozvoje v nastávající době po volbách. EU by se měla přednostně zaměřit na jejich podporu ve spolupráci s dalšími dárci a státy sledujícími stejné cíle a zájmy v Bělorusku.

5.6 Rovný přístup k podpoře EU (nejen finanční) a ke kontaktům s evropskými institucemi by měl být zajištěn pro jak pro „staré“ demokratické a zavedené běloruské organizace občanské společnosti, tak pro organizace a iniciativy nově vznikající.

5.7 **Vzájemná informovanost.** V Bělorusku nefunguje Delegation Evropské komise jako v jiných zemích a to navzdory nevyšlešené oficiální žádosti EU tuto Delegaci v Minsku otevřít. Také zde chybí síť Evropských dokumentačních středisek. Přístup k základním a objektivním informacím o EU, o způsobu jejího fungování, o jejich hodnotách a politikách je takřka nemožný. Proto by bylo vhodné zamyslet se nad způsobem, jak zvýšit informovanost o EU běloruských občanů, což by mělo za následek i zvýšení atraktivity „evropské“ cesty možného vývoje v zemi (?).

5.8 EU by se měla zasadit o vypracování celkové informační strategie, která by běloruským občanům dokázala osvětlit základní evropské hodnoty. V situaci, kdy v Bělorusku není z viny EU stále otevřena Delegation Evropské komise, by bylo vhodné, aby se zastupitelské úřady jednotlivých členských zemích EU společně zasazovaly o propagaci evropských hodnot, například vytvořením společného Evropského domu v Minsku.

5.9 EHSV považuje za účelné, aby bylo vytvořeno stanovisko zvláštního zmocněnce EU pro Bělorusko, jako je tomu u jiných regionů (?). Tento zmocněnec, jmenovaný členskými státy EU, by informoval instituce EU o stávající situaci v Bělorusku a o vývoji vztahů EU-Bělorusko. Úkolem zvláštního zmocněnce by měla být koordinace zahraniční politiky vůči Bělorusku jednotlivých členských zemí EU a navrhování společných kroků a postupu EU vůči Bělorusku. Mezi další úkoly zvláštního zmocněnce by mělo patřit udržování kontaktů se zástupci běloruské občanské společnosti, demokratické opozice i běloruskými oficiálními úřady i institucemi.

(?) Podle nedávného sociologického průzkumu veřejného mínění jen 1,1 % Bělorusů si spojuje zlepšení situace do budoucna s Evropskou unií a až 77,7 % s osobou prezidenta Lukašenkina!

(?) Například zvláštní zmocněnec EU pro Moldávii, Súdán nebo jižní Kavkaz. Více informací o roli a důležitosti zvláštních zmocněnců EU je možné získat na http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showpage.asp?id=263&lang=en&mode=g

5.10 Zároveň je nutné konstatovat, že znalost a povědomí o těžké situaci občanských organizací v Bělorusku je v zemích EU nedostatečná a značně se liší mezi členskými státy.

5.11 **Udržování kontaktů mezi organizacemi občanské společnosti EU a Běloruskem.** Běloruské úřady efektivně znemožňují a znepříjemňují členům organizací občanské společnosti možnost setkávat se se svými partnery z EU a možnost cestovat ze země. Především problematické jsou bariéry pro setkávání mladých lidí. Běloruským studentům režim často znemožňuje studium v zahraničí a možnost věnovat se činnosti v nevládních organizacích. Osobní kontakty mezi členy organizací občanské společnosti z Běloruska a EU by proto měly být jednou z priorit politiky EU vůči Bělorusku. Existence osobních vazeb je nenahraditelná například v přenosu informací, zkušeností a poskytování morální podpory. EU by proto měla financovat výměny mládeže a studentů, poskytovat stipendia a podporu praxe, a napomáhat tak rozvoji společné činnosti skupin občanské společnosti a rovněž cílené pomoci vedoucím představitelům s názorem.

5.12 EHSV vyjadřuje velké znepokojení nad stávající vízovou politikou jednotlivých členských zemí EU vůči běloruským občanům. I když EU na jedné straně deklaruje snahu zjednodušit vízové procedury pro vybrané skupiny obyvatel (včetně zástupců organizací občanské společnosti), v praxi dochází k flagrantlymu porušování lidské důstojnosti a ponižování běloruských žadatelů o víza do zemí EU. Tím, že vízové procedury jsou zdlouhavé a pro žadatele často ponižující a nedůstojné (⁷), dochází ke zpochybnění v očích běloruských občanů hodnot, které EU prosazuje a na kterých stojí. Tyto skutečnosti spolu s nedávným zvýšením správních poplatků za vystavení víz významně omezují mezilidské kontakty, včetně kontaktů mezi zástupci organizací občanské společnosti.

5.13 EHSV proto vyzývá instituce EU a jednotlivé členské státy EU, aby maximálně snížily byrokratické, formální

i neformální překážky pro získávání vstupních víz do zemí EU pro ty běloruské občany, kteří respektují a neporušují platné zákony a snížily i poplatky za jejich vystavení. Členské státy by měly zvážit možnosti zjednodušeného udělování víz z humanitárních, vědeckých a studijních důvodů. Výše poplatků by měla proporcionalně odpovídat místní kupní síle v jednotlivých zemích, kde je o tato víza žádáno. Zároveň je nutné dbát o důstojné jednání s žadateli o víza. Pouze takto EU vyšle důvěryhodný signál směrem k běloruské společnosti, že úmysl zintenzívnit mezilidské kontakty mezi občany EU a Běloruska je myšlen vážně.

5.14 Pro běloruské organizace občanské společnosti je cenným zdrojem know-how a zkušenosti jejich partnerů z nových členských zemí. Především cenné jsou poznatky a zkušenosti (i negativní) spojené s přechodem od totalitního k demokratickému režimu týkající se přijímání transformační legislativy, vytváření základních demokratických institucí a principů fungování právního státu, fungování svobodné a otevřené občanské společnosti, nezávislých médií, vytváření vyvážených vztahů mezi veřejným, soukromým a občanským sektorem, realizace sociálně-ekonomických reforem, reforem státního aparátu (včetně armády, policie, soudnictví) EU by měla jako celek podporovat přenos tohoto transformačního know-how běloruským organizacím.

5.15 **Přenos zkušeností a dovedností** by se neměl odehrávat jen prostřednictvím výjezdních aktivit směrem ven z Běloruska, ale je nutné zajistit návštěvy a pořádání různých aktivit, seminářů, konferencí a kulatých stolů s partnery ze zemí EU přímo v Bělorusku. Dostatečný prostor a podpora by měla být věnována práci a činnosti soukromých nadací, které podobné projekty realizují a financují. Příklady dobré praxe a úspěšné modely podobných aktivit z ukrajinskými organizacemi občanské společnosti mohou posloužit jako názorný příklad hodný následování.

V Bruselu dne 15. září 2006

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

(⁷) Detailní popis těchto praktik a lidsky nedůstojných postupů zastupitelských úřadů členských zemí EU vůči běloruským žadatelům o víza (doslovné citace žadatelů a popis jejich osobních zkušeností) obsahuje zpráva polské Batoryho nadace „Visa Policies of European Union Member States. Monitoring Report“, Warsaw, June 2006, <http://www.batory.org.pl/english/intl/pub.htm>.

Pro ilustraci jeden z citátů ze zprávy: „Takřka všechny konzuláty nezajišťují vhodné podmínky pro ty, kdo čekají venku před konzulátem – není de žádný přístřešek a ochrana před deštěm, sněhem, nejsou zde žádná místa k sezení. Tento zdánlivě menší nedostatek získává na důležitosti, když si uvědomíme, že čekání před konzulátem může trvat celou noc“ (strana 22).